

Óli Jacobsen

Skansasøga frá 1855:

FRAMDU
LÓGARBBROT
MEÐAN
TEIR SÓTU Í
GEGLINUM

Tað er fleiri skemtiligat frásagnir frá Skansanum í Havn. Ein, sum mintist eina slíka søgu, var Anna Evensen, sum var fødd í 1841.

De to Mestertyve

Da jeg var Barn, var der to Mestertyve, den ene hed Christian. Langt om længe, blev de endelig fanget og bragt op til "Skansen", hvor der i gamle Dage havde været Fæstning, og hvor der endnu ligger et par Kanoner, hvormed man skyder paa Kongens Fødselsdag. Deroppe var et par Betjente, der holdt øje med Fangerne. Nogen tid efter fortaltes det nede i Byen, at baade den og den havde mødt Christian om Aftenen, men da man vidste, at han sad vel forvaret oppe i Arresten, slog man sig til taals med, at det maatte være een, der lignede ham. Saa hændte det hverken værre eller bedre, end at en Aften, Sysselmandens Pige gik forbi Arresten, saa hun et Menneske, der var i færd med at fire sig ud af Vinduet. Det var Christian, der var ved at hejse sig ned. Da han blev fanget, fortalte han, at han havde brækket et Brædt fra Skillevæggen ind til den anden Fange, og at de hele tiden havde staaet i forbindelse med hinanden. Hver gang de fik Uld at spinde, havde de stjaalet lidt af den og til sidst havde de saa meget, at de havde spundet et Tov, som de havde hejset sig ned med. Christian havde i lang

tid hejset sig ned om Aftenen og gaaet omkring og stjaalet hos Folk, mest skærpekød. Han sørgede altid for at være "hjemme" igen inden Morgen. Den anden Fange brækkede ogsaa ud, han havde faaet Folk til at sejle sig over til de andre Øer, de troede at han var sluppet fri. Da begge Fangerne atter kom paa Fæstningen, blev de anbragt mere sikkert.

Søgan í Varðanum

Í 1914 fór felagið Varðin at geva út "smárit" við frásøgnum úr gomlum dögum. Fleiri av teimum høvdu staðið í Baldursbrá, handskrivaða blaðnum hjá Havnar Ungmannafelag. Í 1918 fór Varðin av geva hesar søgur út í tveimum bindum. Ein av hesum frásøgnum kallaðist Ein skansasøga frá 1855, skrivað av dulnevninum Á. Henda søgan var í 1958 endurprentað í jólablaðnum Jólástjórnnini, sum Petur Háberg gav út, við tekningum hjá William Heinesen og Ov. Didriksen. Hetta man vera sama søgan sum hjá Onnu Evensen men fortald eitt sindur øðrvísi.

Eitt hitt mest forvitnislig málið frá teirri tíðini er um hin fangan, sum tað eydnaðist at sleppa úr

geglinum, tó fyra mans hildu vakt yvir honum, og hvørva so ljóðliga, at eingin av vaktarmonnunum hevði snevlin av tí.

Tað var í 1855, at hinir tiltiknu meistaratjóvarnir avrikaðu síni brøgd og brutu inn ymsa staðni á náttartíð, meðan teir sótu fongslaðir á tí gamla tinghúsloftinum mitt í Havnar bý, har sum skrivstovan hjá Müllari var. Einki menniskja kundi gruna ella hugsa sær til, at hesir fangar, ið sótu so væl innistongdir aftanfyrir lás og slá, vóru sekir í hesum nógvu og tittu tjóvaverkum. Tá ið alt kom fyrri dagin, hvussu hesir búrkroppar fóru fram, varð hetta smærublaðið sjálvsagt sundurskilt: Teir vórðu settir út í Portugálið og hin triði yvir í Skansan.

Hesin varð kallaður "kunoyingurin" og var settur í "kasjottina". Men hann hevði bert sitið har eina stutta tíð, so var hann ein vetrarmorgun horvin. Tá ið arrestforvararin læt upp, var búrið tomt. Tær tjúkkur fyrrkantadur jarnstengurnar tyktust so heilt ómøguligar at sleppa sær út ímillum, og jagarar og arrestforvarari, ið allir vóru líka bilsnir, dugdu ikki at síggja nakað, ið ikki var sum vant.

Stutt áðrenn hann og felagar hansara vórðu sendir til Danmarkar í 1860, fortaldi kunoyingurin einum av vaktarmonnunum, sum hann leit sera væl til, soleiðis um tilgongdina:

Var snildari enn teir flestu

Hann hevði loyst nakrar loyst nakrar fjalir í loftinum við innasta hornið í "kasjottini". Hann var so kropin har ígjøgnum upp á loftið – eitt leygarkvöld, klokkan var um 11 – og legði fjalirnar væl afturá aftur. Eingin í vaktarstovuni hoyrði eitt kis. Nú ráddi um at sleppa undan vaktini uppi á Skansanum. Hesin gekk sum vant við byrsuni í favninum aft-

ur og fram frá skildarhúsinum til kanónirnar og aftur til skildarhúsið. Nú ansaði hann eftir eina ferð, vaktin snúði sær á frá kanónini, og tí vendið bakið til. Ljóðliga leyp hann út gjøgnum vindeygad í eystara skjöldri, har ongar jarnstengur vóru fyrri tá, niður á norðara virkið og fjaldi seg dygst undir skjöldrunum, til tess at vaktarmaðurin næstu ferð snúði sær móti skildarhúsinum. Tá leyp hann niður av virkinum á norðaru síðu, men fyrst tveitti hann posatroggjuna, sum hann frammanundan hevði latið seg úr, undir seg, at einki skuldi hoyrast, tá hann kom niður, tí stjórnuklárt frostveður var. Eitt lítið bil steðgaði hann á, so leyp hann út av úttara virki fyrri norðan. Ikki tordi hann at lata upp norðara portur, sum væl kundi fara at grenja í hongslunum og gera óljóð hesa kvirru náttarstund. Nú tók hann til beins gjøgnum lægdina yvir á Djónatrøð og Schrøtarstrøð, til tess at hann var komin niðan á Glasheygg. Hann fann sær nakrar steinpirrur, sum hann koyrði upp í einar vøttir, hann sjálvur hevði virkað til og bundið í fongslinum. Ullina hevði hann stolið sær í smáum lagdum av tí tilfarið, hann fekk burtur úr, meðan hann sat.

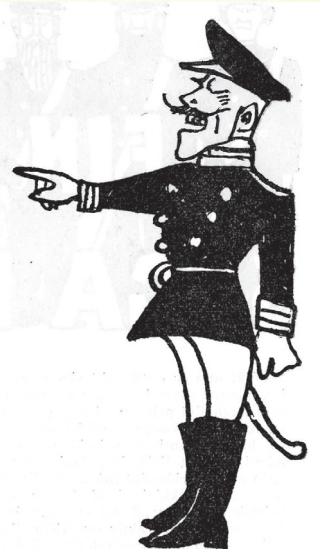
Lumpaði Símun í Hoyvík

Tá ið føroyingar í teirri tíðini vóru doktaraørindi í Havn, var tað siður at goyma medisinið í vøttum, helst tá ið teir ferðaðust yvir land. Kunoyingurin gekk nú niðan til Hoyvíkar, tó hann var ókunnugur við leiðina, og vakti har Símun traðarmann. Honum greiddi hann frá, at hann var húskallur hjá Símoni á Skarði og hevði verið doktaraørindi í Havn. Men av tí, at doktarin var burtur á ferð, vóru hinir bátsmennirnir farnir heim aftur til Skarðs, og hann var so blivin verandi eftir at bíða hjá doktaranum. Nú hevði hann fingið avrikið ørindi

síni, og medisinið hevði hann í vøttunum. Símun fylgdi honum til Hvítanesar. Á vegnum helt Símun, at hann tókki, hann líktist so nógv einum kunoyingi, sum so leingi hevði sitið fastur undir øvrigheits hondum. "Ája," svaraði kunoyingurin og flenti, "tey eru so mong, ið tað siga, og ikki er tað lógið heldur, tí vit eru systkinabørn, skal eg siga tygum." Hetta helt Símun vera trúligt og bað hann síðani heilsa húsbóndanum, sínum góða navna á Skarði, sum hann kendi so væl, og biðja hann um, tá hann í heyst kom til Havnar, at selja sær eitt ella tvey lomb. "Jú, so sanniliga! Tað skal eg lova tygum," segði kunoyingurin, "Og tað veit eg, hann ger, tá ið eg sigi honum frá, hvussu blíður og beinasamur tygum hava verið við meg í nátt." Hesin Símun var ættarfaðir Simonsenfólkið í Hoyvík og inn á Skálafjørðinum.

Lumpaði eisini seldfirðingar

Teir vaktu Hvítanesmenn, sum róðu hann yvir um til Nes, har aftur var fólk, sum fylgdi honum inn á Glyvvar. Meðan hann bíðaði

Politistur á vakt.

Politistaliðið í Havn, sum varð so dyggiliga lumpað í 1855.